

хаджи Найденов, то свидетелства за огромната популярност на народната книга за Бертолдо и възприемането ѝ от „простите селяне“. Творбата е достоверна илюстрация на личността и многостранната роля на възрожденския книгопродавец, който, подобно на народния певец, е четял и тълкувал книгата пред необразованите слушатели:

*Как се веселях и смяха с глас
За хитрий Бертолда, кога им прочитах
Челяк да се смее, и то е добро;
А тоз Бертолд дявол, истина е смешен:
Еднъж кат показвах образа му грешен,
Сбра се да го гледа цялото хоро.*

Твърдението ми, че това ранно Вазово докосване до италианската литература е неосъзнато, се основава на факта, че често през Възраждането преводниците произведения присъстват в родния културен контекст с променена самоличност. В случая и двете творби са преведени от гръцкия вариант, което ги прави още по-трудни за идентификация. Възрожденският читател не е имал никаква представа за автора и за националната принадлежност на оригинала.

Години по-късно Вазов се запознава с образцови произведения от италианската литература, а пред Иван Шишманов сам назовава авторите, чието творчество цени – „вечните поети Тасо, Данте, Петрарка. Чел съм и тримата в преводи.“ (Шишманов 1976: 241) Първите двама Вазов увековечава в стихосбирката „Италия“. Те фигурират като репрезентативни примери и в съставената съвместно с Константин Величков „Българска христоматия“ (1884), където е поместен очерк и за писателя-карбонар Силвио Пелико. Списъкът от предпочитани италиански автори може да бъде допълнен с имената на романтика Джакомо Леопарди и на Вазовия съвременник Джозуе Кардучи. Очевидно той е познавал добре поезията и на друг съвременен автор – Лоренцо Стекети⁵, за което говорят някои очевидни литературни заимствания. Така например стихотворението „Аз рекох...“ стои доста близо до „Spes, ultima dea“ на италианския поет:

*Ho detto al core, al mio povero core:
– Perchè questo languor, questo sconforto? –
Ed egli m'ha risposto: – È morto amore! –*

*Ho detto al core, al mio povero core:
– Perchè dunque sperar se amore è morto?
E m'ha risposto: – Chi non spera, muore⁶,*

*Аз рекох: „О сърце,
защо си убито?“
– Любовете умряла –
рече жаловито.*

*Пак рекох: „Но що се
ти надееш, клето?“
– Който се не нада,
мре – каза сърцето.*

Оригиналът е част от стихосбирката „Посмъртна“ (Postuma, 1877), обвързана с интересна литературна мистификация – авторът симулира, че става дума за стиховете на някой си братовчед на име Лоренцо Стекети, починал от туберкулоза⁷.

В българското културно пространство Стекети става известен чрез няколко лирически произведения, отпечатани в списанията „Мисъл“, „Библиотека Све-